

VỀ MỘT SỐ THUẬT NGỮ TỬ VI TRONG SỐ ĐỎ CỦA VŨ TRỌNG PHỤNG

VŨ THỊ TRANG *

Tóm tắt: Đã có nhiều bài nghiên cứu chỉ ra tư tưởng số mệnh trong các sáng tác của Vũ Trọng Phụng, trong đó một số công trình có nói đến việc Vũ Trọng Phụng yêu thích tử vi và có bút danh là Thiên Hư (một ngôi sao trong bộ môn tử vi). Trong tác phẩm *Số đỏ*, *Giông tố*, Vũ Trọng Phụng từng nhắc đến một số sao tử vi để luận giải về các nhân vật như Xuân Tóc Đỏ, Hải Vân. Bài viết này phân tích một số thuật ngữ tử vi trong tác phẩm *Số đỏ*, qua đó góp phần lý giải quan niệm số mệnh của Vũ Trọng Phụng trong các sáng tác của mình, đồng thời cũng hiểu hơn tư tưởng nghệ thuật của nhà văn.

Từ khóa: Tử vi, *Số đỏ*, Vũ Trọng Phụng.

Abstract: There have been many researches pointing out the idea of fate in Vũ Trọng Phụng's works, some of which mention Vũ Trọng Phụng's love of horoscope and his pen name Thiên Hư (a star in the horoscope). In the works *Dumb Luck* and *The Storm*, Vũ Trọng Phụng mentioned a number of horoscope stars to explain characters such as Xuan Toc Do and Hai Van. This article analyzes some horoscope terms in the work *Dumb Luck*, thereby contributing to explaining Vũ Trọng Phụng's concept of fate in his works, and also better understanding the writer's artistic ideology.

Keywords: Horoscope, *Dumb Luck*, Vũ Trọng Phụng.

1. Dẫn nhập

Khoa tử vi phương Đông có thể coi là bộ môn khoa học, được xây dựng bởi những

khái niệm có tính lý luận, logic nhằm dự đoán về hình dáng, tính cách và số phận con người. Tử vi xuất phát từ Trung Quốc cách nay hơn hai ngàn năm, mặc dù hiện nay bộ môn này còn gây nên những tranh luận về sự đúng sai hay cơ sở của nó, nhưng có không ít những nghiên cứu về tử vi được công bố ở Việt Nam như *Tử vi đầu số toàn thư* của Hi Di Trần Đoàn (bản dịch của Vũ Tài Lục), *Tử vi tổng hợp*, *Tử vi hàm số* của Nguyễn Phát Lộc, *Tử vi nghiệm lý toàn thư* của Thiên Lương,... Từ khi du nhập sang Việt Nam, bộ môn tử vi đã được nhiều văn nhân, giới chữ nghĩa quan tâm yêu thích học hỏi, trong đó có nhà văn Vũ Trọng Phụng.

Xuất hiện trên văn đàn đã gần một thế kỷ, những đánh giá về Vũ Trọng Phụng và sáng tác của ông đã dần đi đến sự thống nhất. Nhiều nhà nghiên cứu văn học uy tín khẳng định sức sống mãnh liệt cũng như giá trị bền vững trong sáng tác của ông. Tuy nhiên, cũng có một số khía cạnh về mặt tư tưởng của Vũ Trọng Phụng cần tiếp tục nghiên cứu, đặc biệt là vấn đề về ý niệm số mệnh. Vũ Thị Trang trong bài viết “Niềm tin và sự nhạo báng Vũ Trọng Phụng dưới bóng Thiên Hư” đăng trên *Tap*

* TS - Học viện Khoa học xã hội; Email: trangkhoavan86@gmail.com

chí Văn nghệ Quân đội (số tháng 4, 2019) từng cho rằng: “Trong các tác phẩm của Vũ Trọng Phụng, sự thể hiện về thế giới tâm linh không hề nhất quán. Rõ ràng, Vũ Trọng Phụng là người rất tin vào thuyết số mệnh, nhưng trong nhiều tác phẩm, ông vẫn bộc lộ một thái độ nhạo báng. Những câu chữ Trời, nhạo báng Phật xuất hiện không ít lần trong sáng tác của nhà văn, ngay cả trong những tác phẩm có tư tưởng ngợi ca tâm linh, như *Giông tố*, *Số đỏ*, *Vỡ đê*, *Trúng số độc đắc*...”[3]. Đọc lại *Số đỏ* một lần nữa càng cho thấy trong tư tưởng của Vũ Trọng Phụng, những quan niệm về thế giới tâm linh khá chông chéo. Xuyên suốt tác phẩm có thể thấy, ngay từ đầu sự xuất hiện và những lời phán của nhân vật ông thầy bói như chìa khóa dẫn đường cho rất nhiều sự kiện diễn ra trong cuộc đời của Xuân Tóc Đỏ. Điều đó chứng tỏ, trong quan niệm của nhà văn có tồn tại tư tưởng về số mệnh, đặc biệt là khi nhà văn “để cho” những sự kiện trong cuộc đời nhân vật trung tâm diễn ra đúng như dự đoán của thầy bói. Thế nhưng cũng chính trong tác phẩm này, không ít lần tác giả mượn lời Xuân có ý mỉa mai Phật giáo, bằng việc nói cậu Phước “mẹ kiếp con gười với chả con Phật” hay xây dựng nhân vật sư Tăng Phú, báo Gõ Mõ. Đánh rằng, sự biến tướng của những kẻ lợi dụng Phật pháp để tư lợi đáng để lên án nhưng điều đó cũng cho thấy cái nhìn không mấy thiện cảm của Vũ Trọng Phụng về đạo Phật giai đoạn này.

Trong bài “*Đi tìm ngày sinh thực của nhà văn Vũ Trọng Phụng qua bút hiệu Thiên Hư của ông*”, Nguyễn Phúc Giác Hải cũng từng nhận định: “Chúng ta đã biết Vũ Trọng Phụng tuổi Tý, vậy nếu ông có một lá số Tử vi, dứt khoát ông sẽ có cách Khốc Hư ở Ngọ. Một người hiểu biết về Tử vi có thể chọn một “sao” đẹp nhất trong lá số của mình

làm biệt hiệu. Vấn đề đặt ra là Vũ Trọng Phụng có phải là người hiểu biết về Tử vi và có tâm đắc với nó hay không?” [4, tr.313]. Ở đây chưa bàn đến việc đúng sai của khoa tử vi phương Đông, mà chúng tôi chỉ muốn bàn đến việc sử dụng các thuật ngữ tử vi và ý nghĩa, cũng như ảnh hưởng của nó đến việc chi phối nội dung cũng như tư tưởng chủ đạo của tác phẩm *Số đỏ*. Peter Zinoman cho rằng: “chính tựa đề *Số đỏ* cũng chịu ảnh hưởng của một quan niệm như vậy - khái niệm chiêm tinh học về số - đã từ lâu là chỗ dựa cho hầu hết người Việt để đối phó với những thăng trầm thông thường và bất ngờ trong đời sống của họ. Sự ám ảnh của *Số đỏ* với số - được thể hiện qua sự xuất hiện nhiều lần của ông thầy bói, những điềm báo và những tiên đoán trong truyện - cho thấy nhà văn cố gắng khai thác truyền thống của người Việt để tìm một phương tiện nhằm thuần hóa và giải thích cái đặc điểm cơ bản của cuộc sống hiện đại là ngẫu nhiên và không thể đoán trước được” [4, tr.44]. Trong *Số đỏ*, có khá nhiều thuật ngữ tử vi được Vũ Trọng Phụng sử dụng để định hướng cũng như để người đọc dự đoán về số phận các nhân vật như sao Đào hoa, Khốc Hư, Tuần Triệt, Mệnh Không Thân Kiếp,... Tìm hiểu kỹ về những thuật ngữ tử vi này cho thấy Vũ Trọng Phụng là một người khá am hiểu về thuật tướng số và thực sự trong sáng tác của ông nói chung và *Số đỏ* nói riêng có ảnh hưởng của tư tưởng số mệnh.

2. Đào hoa và Khốc - Hư: hai sao chỉ Tình - Danh của Xuân Tóc Đỏ

Trở lại với vấn đề số mệnh, rõ ràng qua nhân vật thầy bói, Vũ Trọng Phụng cho thấy quan niệm và sự tin tưởng với thuyết số mệnh. Mở đầu tiểu thuyết, ông thầy bói phán Xuân Tóc Đỏ như sau: “Tuần triệt đương đầu kiếp không thân mệnh...”. Trong khoa tử vi, một lá số có mười hai cung và lá

số nào cũng có sao Tuần và sao Triệt. Đó là hai sao mà trong khoa tử vi quan niệm là xấu (trừ đôi với mệnh Vô chính diệu). Sao Tuần có ảnh hưởng dài hơn sao Triệt, cái xấu của sao Tuần là cả đời còn cái xấu của sao Triệt được tính trong nửa đầu của cuộc đời. Trong *Tử vi đẩu số toàn thư* ghi: “Triệt tức là Triệt lộ không vong và Tuần tức là Tuần trung không vong. Cả hai đều được *Tử Vi đẩu số toàn thư* kể như một loại không vong mang tác dụng như sao Thiên Không ở hãm địa, vậy nghĩa là hoàn toàn xấu” [1, tr.93]. Không những vậy, lại còn “kiếp không thân mệnh”, “Kiếp” ở đây là sao Địa Kiếp, “Không” là sao Địa Không, đây đều là hai sao xấu. Câu nói “kiếp không thân mệnh” được hiểu là tại “thân” và “mệnh” trong lá số của Xuân Tóc Đỏ có đủ cả hai sao Địa Kiếp và Địa Không. Thế nhưng, một người có kiến thức về tử vi sẽ hiểu ngay, một lá số tử vi muốn luận hay phải hiểu rõ về mệnh và thân. “Mệnh” là nơi sinh ra, chỉ hoàn cảnh về lúc mới sinh bao gồm gia thế, cha mẹ, dòng tộc, sức khỏe,... (Phúc đức, Phụ mẫu, Tật ách, Huynh đệ,...), nhìn chung là môi trường lúc mới sinh trong tiền vận. “Thân” là nơi phát triển, chỉ hoàn cảnh lúc trưởng thành bao gồm công việc, bạn bè, tiền bạc,... (Nô bộc, Quan lộc, Tài bạch, Thiên di,...), chỉ môi trường ra bên ngoài, vào lúc trung vận và hậu vận. Khi ông thầy bói phán câu này đã kèm luôn một ý nhận xét: “Lúc thiếu thời thì cậu vất vả lắm”, “Âm dương tuần triệt tại tiền/Cha mẹ ắt hẳn chơi tiền thuở nào”. Điều này nghĩa là khẳng định tiền vận vất vả của Xuân Tóc Đỏ, cha mẹ mất sớm. Điều này là hoàn toàn đúng với quan niệm của khoa Tử vi, nó cũng cho thấy rằng Vũ Trọng Phụng là một người có hiểu biết nhất định về tử vi. Không những thế, những người “kiếp không thân mệnh” bên cạnh

chỉ những ưu sầu, phiền muộn còn bộc lộ bản chất thông minh, quyền biến. Điều này cũng khớp với sự thông minh và xoay sở của Xuân Tóc Đỏ trong rất nhiều tình huống bất chợt. Rõ nhất có thể thấy trong việc xử lý tình huống tình địch sắp sẵn kế hoạch vu oan, nhưng Xuân đã “một mục tiêu trúng hai đích”, vừa hạ bệ được hai nhà quân vọt vô địch là đối thủ của mình, vừa hạ gục được tình địch.

Ngay sau khi khẳng định Xuân Tóc Đỏ có tiền vận lao đao, ông thầy bói bồi thêm: “Khóc hừ tỵ ngộ cư quan/ Tiếng tăm rầy khắp giang sơn một thời” và khẳng định “Sau này danh phận cũng to cơ đấy!”. Không những thế, ông còn khẳng định Xuân Tóc Đỏ có số “Đào hoa”. Đọc kỹ tác phẩm này có thể thấy: vận mệnh của Xuân Tóc Đỏ có thể gói gọn trong hai sao tử vi: Đào Hoa và Khóc - Hừ, một ngôi sao về tình duyên và một ngôi sao về đường công danh. Đây cũng là hai sao phát nhất trong số mệnh của nhân vật. Vậy Đào hoa và Khóc - Hừ nghĩa là gì?

Trong khoa tử vi phương Đông, có khá nhiều sao chỉ về đường tình duyên, ái tình như Tham Lang, Thiên Riêu, Mộc Dục, Hoa Cái, Đào Hoa, Hồng Loan, Thai, Mộ, ... mỗi sao có một đặc tính ái tình khác nhau, trong đó Đào hoa thường hay được dùng để chỉ chuyện ái tình nhất. Khác với Hồng loan chỉ những tình cảm có phần kín đáo, chính chuyên, sâu sắc trong tâm hồn thì Đào hoa ngược lại, thường chỉ những tình duyên có phần là lơi, ong bướm mang tính dục vọng thể xác: cung Mệnh có sao Đào Hoa thì tính người vui vẻ, mau mắn, ham vui, đa tình, lẳng lơ, hoa nguyệt [5]. Vận số đào hoa của Xuân Tóc Đỏ chỉ rõ tính chất này của tử vi: nào là mối tình chim chuột với cô hàng mía, cuộc ái ân

vụng trộm với bà Phó Đoan và cuộc tình là lợi vụ lợi với cô Tuyết. Ngay trong tính cách của Xuân Tóc Đỏ, tính chất của sao Đào hoa cũng cho thấy rõ quan niệm là lợi, ong bướm: “Hôm qua, lúc tan hát, đi qua ngõ Sầm Công thì có ba bốn chị chạy ủa ra, vây chung quanh, kéo tay, nín áo, tình bỏ mẹ ra ấy!”.

Nếu như sao Đào hoa đã tóm gọn con đường tình ái của Xuân Tóc Đỏ thì chỉ hai chữ “Khốc - Hư” cũng dự đoán hết con đường công danh sau này của Xuân: “Khốc hư tý ngọ cư quan/ Tiếng tăm rầy khắp giang sơn một thời”. Khốc ở đây là Thiên Khốc và Hư ở đây là Thiên Hư. Trong khoa tử vi phương Đông, sao Thiên Khốc và Thiên Hư là sao xấu, là hai trong số sáu bại tinh (Tiểu Hao, Đại Hao, Tang Môn, Bạch Hổ, Thiên Khốc, Thiên Hư), chỉ nổi u sầu và buồn phiền. Vậy tại sao hai ngôi sao u sầu và buồn phiền này lại chỉ dẫn đến con đường công danh “anh hùng”, “vĩ nhân cứu quốc” của Xuân Tóc Đỏ giống như ông thầy phán là: “Sau này danh phận cũng to cơ đấy!”. Nếu một người không có kiến thức sâu về tử vi, chỉ tìm nghĩa văn chương, tra từ điển thì sẽ thấy có vẻ như ông thầy này xem sai hoặc chính Vũ Trọng Phụng không có kiến thức về tử vi. Sách *Tử vi đẩu số toàn thư* có ghi: “Khốc Hư là hai ác tinh, vào Thân Mệnh tối phi thường (?), vào cung Phụ Mẫu phá của cha mẹ để lại. Ở hãm địa thủ Thân Mệnh cùng khốn, cô độc một đời. Mưu việc phía Đông, hồng việc phía Tây, tâm sự cay đắng hoang mang. Mão Dậu và Thân cung là chỗ tốt cho Khốc Hư, gặp các sao tốt thì danh phận hiển đạt. Đại Tiểu Hạn gặp Khốc Hư thì ai ai khốc đoạn trường (khóc đến đứt ruột). Trong Tử vi đẩu số toàn thư không thấy có những câu phú dành riêng cho hai sao này. Còn phú nôm của tiền nhân ta: Khốc Hư Tý Ngọ

cung Mệnh thủ Hội Mã Hình nghiệp võ hiển dương. Cho ta biết Tý Ngọ mới là miếu địa của Khốc Hư [1, tr. 90]. Trong khoa tử vi, mỗi sao đều có các mức: miếu - vượng - đắc - hãm, chỉ mức độ tốt giảm dần, trong đó miếu là tốt nhất, sau đó đến vượng, đắc và hãm. Mỗi sao cần đứng đúng ở vị trí mà nó cần đứng. Nếu đứng ở đúng vị trí của nó thì có thể hóa hung thành cát, lợi càng thêm lợi. Sao Khốc - Hư miếu ở Tý, Ngọ, điều đó cho thấy những khía cạnh tốt của hai sao này mà số Xuân Tóc Đỏ sẽ được hưởng: “Khốc Hư Tý Ngọ tiền bản hậu phú”. Sao Thiên Khốc khi kết hợp với Thiên Mã, Điều Khách thành bộ Mã Khốc Khách còn chỉ một con đường công danh rạng rỡ. Nếu một người bình thường không hiểu biết về tử vi, tra từ điển Hán Việt sẽ chỉ thấy “Khốc” là tiếng khóc, Hư là tiếng thờ dài, sụt sịt, chỉ nổi u sầu thì sẽ khó mà hiểu được, hai sao chỉ nổi u sầu lại có một con đường công danh rực rỡ như Xuân. Nhưng tiếng khóc và tiếng thờ dài ở trực Tý Ngọ là “khóc và thờ dài đúng nơi, đúng chỗ”. Về mặt triết lý mà nói, tiếng khóc đặt đúng chỗ có khi biến hóa thành điều may mắn, tốt đẹp. Nguyễn Phúc Giác Hải cho rằng: “Thiên Hư chính là một ngôi sao trong khoa tử vi phương Đông. Nghĩa của chữ “Thiên Hư” là ở chỗ hư không trên trời. Trong tử vi, sao “Thiên Hư” đi thành cặp với “Thiên Khốc” (tiếng nhạc trời). Khốc còn có nghĩa là khóc nếu nó đứng một mình. Nhưng khi Khốc và Hư đi cùng với nhau sẽ làm cho đương số danh tiếng như với phú đoán” [4, tr. 313]. Trở lại với cuộc đời của Xuân Tóc Đỏ, rõ ràng là Xuân thua cuộc trong trận đấu quần vợt với đối thủ Xiêm La, thế nhưng cũng chính vì nhờ thua mà Xuân Tóc Đỏ trở thành anh hùng cứu quốc, vĩ nhân, được Chính phủ tặng bác đầu bội tinh danh giá (*dù ai cũng biết chỉ là cái*

danh hảo mà thôi). Không những vậy, nó còn trở thành một triết gia diễn thuyết trước quần chúng một cách hùng hồn về sự thua cuộc “Quần chúng, mi không hiểu gì ta...”, và vỗ ngực khẳng định sự hi sinh của nó là bảo vệ hòa bình cho dân tộc, giống nòi. Trong khoa tử vi, sao Khốc Hư cần có sao Lộc tồn thì công danh mới đi liền tiền bạc. Nhưng ông thầy số không hề nhắc đến Lộc tồn mà chỉ khẳng định “giàu thì chả giàu nhưng cũng phong lưu”. Nó cũng cho thấy đặc trưng của sao Khốc - Hư, chỉ về đường công danh, hư ảo. Sự xuất hiện của ông thầy số khiến cho *Số đỏ* thêm phần huyền bí, thú vị, cũng khiến cho nhân vật Xuân Tóc Đỏ thêm phần phong phú. Cũng chính những phú đoán này mà Xuân “cảm thấy đời nó từ đây mà đi dễ thường đã vào một kỷ nguyên mới” [3, tr. 43] và còn nhiều lần trong tác phẩm, chìa khóa “số đỏ” còn quay lại nhiều lần đối với nhân vật Xuân.

3. Quan niệm về tướng số

Trong *Số đỏ*, không chỉ xuất hiện những ngôi sao tử vi, mà Vũ Trọng Phụng cũng dùng cả nhân tướng học trong giải đoán thân phận của các nhân vật. Bên cạnh những ngôi sao tử vi luận giải điều tốt cho số phận của Xuân Tóc Đỏ, cũng không ít những ngôi sao xấu như Quan phù, Thái tuế, Phục binh,... Trong sách *Tử vi đẩu số toàn thư* ghi rõ: “Quan Phù: Chủ thông minh, cơ mưu, quyền bính. Quan Phù rất hợp với Thái Tuế, Tuế Phá hay hội với Cơ Lương, Tang Hổ Hình miếu địa tăng thêm phần rực rỡ tốt đẹp về văn chương, binh nghiệp và tính chất của các sao này. Hội với Tuế Đà Hình Kị cư hãm địa thì khó tránh được ngục hình hoặc thị phi nơi công môn. Quan Phù Thái Tuế một đoàn/ Đem ngày châu chực cửa quan mỗi mòn” [1, tr. 95]. Trong *Số đỏ*, tiêu mục của Chương 2 ghi: “*Quan phù và Thái tuế...*” đã có ý nói

về việc ông thầy bói gặp chuyện phiên toái nơi cửa công, cũng là chủ về sự kiện xảy ra trong chương này. Ông thầy bói khi bị bắt vào ngục có nói: “Tôi chả cần, vì số tôi tháng này Quan Phù Thái Tuế long đông, tháng ngày chờ đợi cửa công mỗi mòn! Bị bắt thế này là nhẹ, rồi cũng qua mà thôi!” [3, tr. 37]. Trong khoa tử vi, Quan phù và Thái tuế là hai sao dính đến luật pháp, không tránh khỏi phiên muện. Một trong những ngôi sao gây nên phiên muện được nhắc tới trong *Số đỏ* nữa là sao Phục binh. Khi gặp lại Xuân Tóc Đỏ và được mời đi ăn, ông thầy bói “Vừa ăn uống nhồm nhoàm, ông thầy số vừa tán: - Bẩm số tháng này tôi thấy cậu bị sao Phục Binh! - Nghĩa là? - Có người thù hằn cậu, đương muốn làm hại cậu, phải cẩn thận lắm đấy! Nhưng mà không hề gì, sẽ có phúc tinh phù trợ, vì tôi lại thấy cả cả vị Thiên Phúc quý nhân!”. Câu nói này của ông thầy bói đã nói trúng việc Xuân Tóc Đỏ bị hai nhà vô địch quần vợt và tình địch âm mưu hãm hại, nhưng cuối cùng lại chẳng hề gì. Đây là việc được sắp đặt kỹ lưỡng nhằm hại Xuân, nhưng dường như đều được số may của Xuân Tóc Đỏ hóa giải một cách rất tình cờ, như việc Xuân vô tình đi ăn lại nghe lỏm được câu chuyện của hai tay canh sát ở buồng bên cạnh. Vũ Trọng Phụng đã để cho những sự kiện có phần bất ngờ, vô tình, mang tính số phận giải mã cuộc đời của nhân vật chính.

Tư tưởng số mệnh của Vũ Trọng Phụng không chỉ thể hiện qua việc sử dụng các sao tử vi nhằm luận giải về số phận nhân vật trong tác phẩm, mà qua ông thầy bói, nhà văn cũng cho thấy sự quan tâm đến việc xem tướng. Ngay mở đầu tác phẩm *Số đỏ*, nhân vật Xuân đã đặt ra câu hỏi về nhân tướng: “Cụ trông mặt tôi mai sau có phát được không? Ông thầy ngấm nghĩa cái đầu tóc đỏ, cái trán lép, cái quai hàm to, cái

nhân trung dài, hai cái tai đầy đặn ấy, rồi gật gù: Khá lắm! Hậu vận khá lắm! Chỉ tiếc cái tóc không được đen”. Trong quan niệm dân gian và những người yêu thích bộ môn nhân tướng học thì dáng tai đầy và nhân trung sâu được cho là có phúc phận về sau. Trong *Số đỏ*, không ít lần Vũ Trọng Phụng để cho ông thầy bói phán những câu về nhân tướng như khi đoán tướng quan tuần: “Như tướng quan lớn đủ biết! Cung *quan lộc* tốt, hét ra lửa, *mi trường quá mục*, nhiều anh em, lại có *thuyền châu*, hậu vận sẽ giàu lớn!” hay việc xem tướng cho bà Phó Đoan. Khi ngắm nghía thân hình to lớn đầy đặn của bà Phó Đoan, ông thầy bói đã phán: “Bẩm bà lớn tốt lắm, mười hai cung phi chỉ đáng phần nần một cung. Bẩm ấy là cung phối hợp, nghĩa là cung chồng. Gò má hơi cao. Tính nết bà thì nhân đức, hay thương người”; “Cung tài bạch tốt, cung điền trạch càng tốt, mà cung mờ mả tổ tiên, thì bẩm... nhờ phúc ảm... dễ thường được đất”; “Thế đường tử tức thì ra sao? - Cũng tốt lắm, nhưng mà hơi hiếm”; “Cụ đoán hay đây. Thế số cậu Phước thế nào? Ấy cái đức Phật chùa Hương cho cậu xuống với tôi đã hơn mười năm. Tôi chỉ lo... - Bẩm tốt nhất! Số cậu là hưởng thụ, suốt đời nhân hạ mà hưởng cả phú lẫn quý, lẫn khang, lẫn ninh”; “Trông qua tướng mạo đủ biết! Tướng cậu thọ lắm, mà bà lớn nhờ có cậu nên sự thịnh vượng lại càng bền vững”... Mặc dù, có đôi chỗ mang tính mỉa mai, châm biếm, nhưng trong *Số đỏ*, chiếc chìa khóa tướng số đã dẫn giải các dữ kiện trong cuộc đời của nhân vật, khiến cho người đọc vừa cảm thấy thú vị vừa cảm thấy có phần huyền bí. Với nhân vật Xuân, tư tưởng số mệnh đã lý giải toàn bộ cuộc đời của anh ta, khiến cho những điều tưởng như vô lý lại trở nên rất hợp tình hợp lý. Chỉ trong vồn vện có năm tháng, Xuân đã đổi đời hoàn toàn, bởi sự

vui vẻ, may mắn của hắn: “Bà Phó Đoan sung sướng mà rằng: - Số anh ta tốt lắm đây! Ở đâu là vui vẻ đây, thịnh vượng đây. - Thế à! Có lẽ đúng thật! Từ hôm có hắn thì quả nhiên khách may mặc cũng có đông hơn lên”; “Bà Phó thêm: Có người đi đến đâu chết trâu đến đây, anh ta thì đi đến đâu cũng vui vẻ đến đây, âu cũng là tại số, chỉ thương hại về nỗi bỏ cô sớm, chứ không nếu được ăn học, tất cũng nên người như ai”. Ngay cả chính Xuân cũng không ít lần thân nhiên nói về số phận của mình: “Này, vua Xiêm cũng có đem một tay quán quân quần vợt sang đây, vì vua Xiêm cũng là một người hâm mộ thể thao. Sau cuộc tranh giải quán quân, thế nào nhà vô địch Xiêm cũng sẽ trở tài trước công chúng Pháp Việt đây! Nếu anh đã nắm chắc cái thắng, cũng nên sửa soạn cuộc tỉ thí với Xiêm La nữa thì vừa. Nếu anh lại được nót thì thật vẻ vang cho xứ Bắc Kỳ, cho nước Việt Nam, cho Đông Dương! - Xuân Tóc Đỏ tặc lưỡi nói một cách thân nhiên: Còn phải nhờ ở số mệnh nữa mới được”. Số mệnh Xuân xuất hiện từ đầu đến cuối tác phẩm là số của kẻ có tiếng tăm, đúng như ông thầy bói phán từ đầu truyện đến cuối truyện: “Bẩm cụ, số con rể cụ, ông Xuân tôi thật là số anh hùng, số vĩ nhân. Ấy chính là khoa quyền lộc cung, vua biết mặt, chúa biết tên; lại vợ cũng đẹp, con cái cũng lắm”. Những phú đoán này đã khiến lần lượt các dữ kiện đến trong cuộc đời Xuân Tóc Đỏ diễn ra một cách tốt đẹp, may mắn như chính cái số đỏ của hắn mà Vũ Trọng Phụng đã dành để đặt tên cho đứa con tinh thần của mình.

4. Kết luận

Từ vi và nhân tướng học là những bộ môn mà người phương Đông ưa chuộng nhằm luận giải về cuộc đời và số phận của con người. Nếu như ở phương Tây sự phát

triển của khoa học kỹ thuật đã lý giải cuộc đời con người một cách lý tính, thì người phương Đông vẫn yêu thích thuật huyền bí với những văn hóa đã ăn vào gốc rễ cội nguồn. Điều đó cũng lý giải phần nào sự cảm tính và cuộc sống mang tính tập thể, cộng đồng của người phương Đông nói chung và ở Việt Nam nói riêng. Vũ Trọng Phụng là một nhà văn với tư tưởng rất phong phú, thể hiện qua những triết lý trong sáng tác của ông về cuộc đời. Việc sử dụng các thuật ngữ tử vi cũng như tướng số cho thấy sự quan tâm của ông đối với việc đi tìm lời giải cho số phận của con người nói chung và bản thân mình nói riêng. Có nhiều lần nhà văn cho rằng “đời là vô nghĩa lý”, “tôi là một kẻ khó chịu, vô nghĩa lý”, “thằng ấy nó vô nghĩa lý lắm”,... thể hiện những dằn vặt, trăn trở của ông về ý nghĩa cuộc đời. Việc ra đi quá sớm ở độ tuổi hai mươi bảy khiến cho những trăn trở ấy còn dang dở, nhưng những kiệt tác của ông để lại còn mãi với thời gian. Tìm hiểu về tư

tướng số mệnh của Vũ Trọng Phụng, hơn hết cần hiểu được ý nghĩa cụ thể của những thuật ngữ về số phận của ông, trong đó đặc biệt là các thuật ngữ tử vi. Bài viết này giới hạn khảo sát trong tác phẩm *Số đỏ*, nhưng chúng tôi sẽ trở lại trong những nghiên cứu ở các tác phẩm khác để hiểu sâu hơn về tư tưởng nghệ thuật cũng như quan niệm về nhân sinh quan và thế giới quan của nhà văn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Hi Di Trần Đoàn, *Tử vi đẩu số toàn thư*, Vũ Tài Lục (dịch và bình chú), Ngân Hà Thư xã xuất bản, 1973.
- [2] Vũ Trọng Phụng, *Số đỏ*, Hà Nội, 1938.
- [3] Vũ Thị Trang, “Niềm tin và sự nhạo báng Vũ Trọng Phụng dưới bóng Thiên Hư”, *Tạp chí Văn nghệ Quân đội*, số 4, 2019.
- [4] Viện Văn học, *Bản sắc hiện đại trong các tác phẩm của Vũ Trọng Phụng*. Nxb. Văn học, Hà Nội, 2003.
- [5] <http://tuvi.cohoc.net/sao-dao-hoa-trong-tu-vi-nid-2839.html>. Truy cập 20.9.2023.

⇒ Tiếp theo trang 75 (MỤC TỪ “PHÓ NGUYỄN THÁI HỌC” TRONG...)

Cuộc khởi nghĩa Yên Bái tuy thất bại nhưng thực sự là trang lịch sử hào hùng trong cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc. Với tư cách là người lãnh đạo, Nguyễn Thái Học tiêu biểu cho tầng lớp trí thức dám xả thân cứu nước, trở thành nguồn động viên, cổ vũ mạnh mẽ cho thế hệ sau trong công cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc khỏi ách đô hộ của thực dân Pháp.

CHÚ THÍCH

1 Đề tài cấp Cơ sở do TS. Lê Thị Hải Chi làm Chủ nhiệm, Viện Từ điển học và Bách khoa

thư Việt Nam là Tổ chức chủ trì, thực hiện năm 2023.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Nguyễn Việt Chức (Chủ biên), *Từ điển đường phố Hà Nội*, Nxb. Hà Nội, Hà Nội, 2010.
- [2] *Đại Việt sử ký toàn thư*, tập 2, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội, 1998.
- [3] Nguyễn Vinh Phúc, *Phố và Đường Hà Nội*, Nxb. Giao thông vận tải, Hà Nội, 2010.
- [4] Giang Quân, *Từ điển đường phố Hà Nội*, Nxb. Thời đại, Hà Nội, 2010.
- [5] Viện Nghiên cứu Phát triển Kinh tế - Xã hội Hà Nội, *Xã, phường, thị trấn Hà Nội*, Nxb. Hà Nội, Hà Nội, 2019.